

energiavirasto
energimyndigheten

Tämä on Energiaviraston sähköisesti allekirjoittama asiakirja.

Detta är ett dokument som har signerats elektroniskt av Energimyndigheten.

This is a document that has been electronically signed by the Energy Authority.

Asiakirjan päivämäärä on: 23.09.2022

Dokumentet är daterat: 23.09.2022

The document is dated: 23.09.2022

Esittelijä / Föredragande / Referendary

Nimi / Namn / Name: Olli Taipale

Pvm / Datum / Date: 23.09.2022

Ratkaisija / Beslutsfattare / Decision-maker

Nimi / Namn / Name: Simo Nurmi

Pvm / Datum / Date: 23.09.2022

Tämä asiakirja koostuu seuraavista osista:

- Kansilehti (tämä sivu)
- Alkuperäinen asiakirja tai alkuperäiset asiakirjat [Allekirjoitettu asiakirja alkaa seuraavalta sivulta. >](#)

Detta dokument består av följande delar:

- Titelblad (denna sida)
- Originaldokument [Det signerade dokumentet börjar på nästa sida. >](#)

This document contains:

- Front page (this page)
- The original document(s) [The signed document follows on the next page >](#)

Fingrid Oyj
PL 503
00101 Helsinki

Poikkeamispäätös koskien poikkeamishakemuksia yhteiseurooppalaisen manuaalisesti aktivoituvan taajuuden palautusreservin eurooppalaisen kauppapaikan käytön aloittamisesta

Asianosainen

Fingrid Oyj

Vireilletulo

14.01.2022

Selostus asiasta

Fingrid Oyj (jäljempänä Fingrid) toimitti 14.1.2022 Energiavirastolle Komission asetuksen (EU) 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivoista (jäljempänä myös Tasehallinnan -suuntaviivat tai EBGL) artiklan 62(2(a)) mukaisen poikkeamispyynnön artiklan 20(6) manuaalisen taajuuden palautusreservin tasesähkön vaihdon eurooppalaisen kauppapaikan käytön aloittamisen määräajasta.

Tasehallinnan -suuntaviivojen 20(6) mukaan kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään 30 kuukauden kuluttua manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähkön vaihdon eurooppalaisen kauppapaikan täytäntöönpanopuitteita koskevan ehdotuksen hyväksymisestä otettava käyttöön manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähkön vaihdon eurooppalainen kauppapaikka (jäljempänä myös MARI), ja niiden on käytettävä eurooppalaista kauppapaikkaa. Sääntelyn mukainen määräaika (ACER Decision 03-2020 on the Implementation framework for mFRR Platform 24.1.2020) manuaalisen palautusreservin tasesähkön vaihdon eurooppalaisen kauppapaikan käytön aloittamiselle oli 24.7.2022.

Energiavirasto järjesti julkisen kuulemisen Fingridin poikkeamishakemuksesta 4.2.2022 – 4.3.2022. Energiavirasto sai kuulemisen johdosta kaksi lausuntoa. Lausunnon toimittivat Suomen sähkökäyttäjät ry (EIFi) ja Energiateollisuus ry. Energiavirasto pyysi 12.4.2022 Fingridiltä lisäselvitystä tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62(6) nojalla. Energiavirasto asetti määräajaksi lisäselvitykselle 12.6.2022.

Fingrid pyysi 9.6.2022 Energiavirastolta lisäaikaa selvityksensä toimittamiselle 23.6.2022 asti lisätietopyynnössä esitetyn yksityiskohtaisen suunnitelman tekemiseksi ja mahdollisten lisäriskien arvioimiseksi. Energiavirasto myönsi Fingridille sen pyytämän lisäajan. Fingrid toimitti lisäselvityksensä Energiavirastolle 23.6.2022 myönnetyn lisäajan puitteissa.

Fingridin poikkeamispyyntö

Fingrid pyysi 14.1.2022 jättämissään hakemuksissaan poikkeusta manuaalisesti aktivoituvien taajuuden palautusreservin eurooppalaisen tasesähkön vaihdon kauppapaikan käyttönotolle sekä käytölle viimeistään 24.7.2024 asti. Fingrid totesi poikkeamishakemuksessa seuraavaa:

"1 Johdanto

Energia-alan sääntelyviranomaisten yhteistyöviraston (ACER) tekemän päätöksen No 03/ 20201 mukaan manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien eurooppalainen kauppapaikka (MARI) tulee ottaa käyttöön 24.7.2022 mennessä EU:n sisäisillä sähkömarkkinoilla. Suomessa Fingrid vastaa kauppapaikan käyttöönotosta ja on todennut, että eurooppalaista kauppapaikkaa ei saada otettua käyttöön Suomessa EBGL:n ja ACER:in päätöksen asettamassa aikataulussa.

EBGL:n artiklan 62 mukaisesti kansallinen sääntelyviranomaisen voi siirtoverkonhaltijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan myöntää asianomaiselle siirtoverkonhaltijalle poikkeuksen. Poikkeus voidaan myöntää ainoastaan kerran ja enintään kahdeksi vuodeksi. Fingrid pyytää poikkeusta manuaalisesti aktivoitavien taajuudenpalautusreservien eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottoaikatauluun EBGL artiklan 62(2a) mukaisesti.

Energia-ala on murroksessa ja eurooppalaiset verkkosäännöt, EBGL yhtenä osana verkkosääntöjä, pyrkivät luomaan pohjan yhtenäisille ja tehokkaille sähkömarkkinoille. Eurooppalaisten kauppapaikkojen käyttöönoton myötä pyritään tehostamaan tasehallintaa, edistämään siirtoverkonhaltijoiden tarvitsemien reservien rajakauppaa sekä harmonisoimaan reservimarkkinoiden markkinasääntöjä ja tuotemäärittelyjä. Täydet hyödyt saavutetaan vasta, kun kauppapaikat on otettu käyttöön kaikissa Euroopan maissa ja sähkömarkkinat ovat 15 minuutin resoluutiossa. Tämän muutoksen ansiosta Suomen tehotasapainon ylläpitämiseksi saadaan käyttöön yhä laajemmat reservimarkkinat ja myös suomalaiset reservitoimittajat voivat osallistua yhteisille eurooppalaisille reservimarkkinoille.

Tässä poikkeuspyynnössä perustellaan tarve käyttöönottoaikataulun siirtämiselle, esitellään kansallinen käyttöönottosuunnitelma sekä käsitellään poikkeuksen vaikutuksia ja mahdollisia riskejä kansallisella tasolla.

2 Säännös, josta poikkeamista pyydetään

Fingrid hakee poikkeusta EBGL:n artiklan 62(2a) mukaisesti EBGL:n artiklan 20 ja ACER:in päätöksen No 03/2020 edellyttämästä määräajasta, johon mennessä siirtoverkonhaltijan on käytettävä manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien eurooppalaista kauppapaikkaa.

Poikkeuspyynnön sisältö koostuu EBGL:n artiklan 62 (5) ja 62 (8) luettelemista aiheista.

5. Poikkeuspyyntöön on sisällyttävä seuraavat tiedot:

- (a) säännökset, joista poikkeamista pyydetään;
- (b) poikkeuksen pyydetty soveltamisaika;
- (c) yksityiskohtainen suunnitelma ja aikataulu, jossa määritellään, kuinka tämän asetuksen kyseessä olevia säännöksiä käsitellään ja niiden täytäntöönpano varmistetaan poikkeuksen soveltamisaikojen päättymisen jälkeen;
- (d) arviointi pyydetyn poikkeuksen vaikutuksista viereisiin markkinoihin;
- (e) arviointi pyydetyn poikkeuksen mahdollisesti aiheuttamista riskeistä tasehallintamarkkinoiden yhdistämiselle Euroopassa.

8. Asianomaisen sääntelyviranomaisen on poikkeuspyyntöä arvioidessaan tai ennen kuin se myöntää poikkeuksen omasta aloitteestaan otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

- (a) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet;
- (b) kyseisestä säännöksestä tai kyseisistä säännöksistä johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen;
- (c) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet;
- (d) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjoukon ja uusiutuvien energialähteiden osalta;
- (e) vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin;
- (f) vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille.

3 Poikkeuksen pyydetty soveltamisaika

Fingrid pyytää poikkeusta viimeistään 24.7.2024 saakka. Tarkempi aikataulu käyttönotolle on kuvattu kappaleessa 5

4 Kauppapaikan täytäntöönpanoon liittyvät haasteet

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottovalmistelut käynnistettiin vuonna 2018, kun EBGL tuli voimaan ja pohjoismainen tasehallintahanke (NBM-hanke)² käynnistyi.

Uuteen pohjoismaiseen tasehallintamalliin siirrytään vaiheittain ja pohjoismaisesti yhteistyössä tehtävä tasehallintamallin käyttöönotto on edellytys eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotolle Pohjoismaissa.

Käyttöönottoaikatauluun vaikuttaa oleellisesti myös varttitaseen käyttöönotto, sillä eurooppalaisella markkinapaikalla kaupankäyntijakso on 15 minuuttia.

Fingridin kannalta yhtäaikainen käyttöönotto muiden Pohjoismaiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa on erittäin tärkeää, koska Suomesta ei ole siirtoyhteyksiä suoraan Keski-Euroopan sähköjärjestelmään. Näin ollen Suomi pääsee hyödyntämään eurooppalaisia reservien energiamarkkinoita vasta silloin, kun myös muut Pohjoismaat ovat ottaneet kauppapaikan käyttöön. Lisäksi käyttöönotto eri aikataulussa muiden Pohjoismaiden kanssa tarkoittaisi käytännössä myös nykyisten pohjoismaisten säätösähkömarkkinoiden hyötyjen menettämistä ja

Suomen eriytymistä omaksi markkina-alueeksi säätösähkön osalta. Suomen osalta siirtymävaiheessa onkin olennaista, että nykyisiä säätösähkömarkkinoita ylläpidetään ja markkinasääntöjä sekä toimintatapoja säätöenergian aktivoimiseksi kehitetään eurooppalaisen kauppapaikan sääntöjen mukaisiksi yhdessä muiden pohjoismaiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa.

Lisäksi pohjoismainen sähköjärjestelmä on yhtenäinen taajuudensäätöblokki (LFC-block), joka muun muassa määrittää sen alueella vaaditun säätökapasiteetin määrän. Taajuuden palautusreservit on siten mitoitettu pohjoismaisen sähköjärjestelmän tarpeen mukaisesti eikä kansallisesti. Jos Suomi ottaisi eurooppalaisen kauppapaikan käyttöön ennen muita pohjoismaita, nykyisen taajuudensäätöblokin mielekkyyttä tulisi arvioida uudelleen.

Osana NBM-hanketta kaikki pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat toteuttavat omat kansalliset muutokset järjestelmiinsä, joissa samalla huomioidaan myös eurooppalaisen kauppapaikan tulevia ratkaisuja. Suomen toteutussuunnitelmaa on kuvattu kappaleessa 5 Hankkeen aikataulun ja pohjoismaisten yhtäaikaisen käyttöönoton kannalta on erittäin tärkeää, että kaikki siirtoverkonhaltijat pysyvät myös omien kansallisten toteutushankkeiden aikataulussa. Fingridillä on kuitenkin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa muiden siirtoverkonhaltijoiden kansallisten hankkeiden menestykseen.

Fingridin omaan kansalliseen toteutushankkeeseen liittyy aikatauluriskejä. Uusien toimintamallien ja tietojärjestelmien toteutus on aina aikataulullisesti riskialtista. Lisäksi pohjoismaisesta ja eurooppalaisesta hankkeesta voi tulla ennakoimattomia vaatimuksia, jotka johtavat muutoksiin tai yllättäviin lisäkehitystarpeisiin, koska kauppapaikkojen toiminta ja niiden käyttöönotto ei ole vielä täysin määritelty. Fingrid on pyrkinyt huomioimaan nämä seikat omassa hankesuunnitelmassa ilman vaikutusta kokonaisu-aikatauluun.

Fingrid on arvioinut mahdollisuutta kauppapaikan käyttöönotolle eri aikataulussa kuin muut Pohjoismaat ja päätynyt edellä mainituista syistä lopputulokseen, ettei se ole järkevää.

5 Kauppapaikan käyttöönottosuunnitelma ja -aikataulu

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotto on kiinteä osa NBM-hanketta, jonka tavoitteena on pohjoismaisten tasehallintamarkkinoiden ja -käytäntöjen uudistaminen tulevaisuuden energiajärjestelmässä.

Tässä kappaleessa kuvataan käyttöönottosuunnitelmat ja niihin liittyvät aikataulut.

29.10.2021 julkaistussa käyttöönottosuunnitelmassa³ Pohjoismaat ovat esittäneet eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton olevan mahdollista aikavälillä Q4/2023 – Q2/2024.

5.1 Uuden tasehallintamarkkinan rakentaminen ja tasehallinnan automatisointi

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotto edellyttää tasehallinnan automatisointia ja tarjousaluekohtaista säätötarpeen määrittelyä. Kauppapaikan käyttöönotto edellyttää myös muutoksia reservitoimittajilta. Uuden tasehallintamarkkinan rakentamisella viitataan pääasiallisesti uuden mFRR-energiamarkkinan käyttöönottoon, joka automatisoi tasehallintaa ja siten mahdollistaa markkinoiden toimivuuden 15 minuutin kaupankäyntijaksolla.

Kehitystyö on jaettu eri vaiheisiin, jotta pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat pystyvät rakentamaan samanaikaisesti omat tietojärjestelmänsä tukemaan yhteispohjoismaista tasehallintaprosessia sekä eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottoa.

Syksyllä 2022 käynnistyy mFRR-energiamarkkinan automaattinen käyttöjakso. Tämän vaiheen kuluessa pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat varmistavat, että automatisoitu tasehallintaprosessi toimii moitteettomasti, jotta varttitaseeseen voidaan turvallisesti siirtyä. Tarvittaessa tietojärjestelmiä kehitetään ja koko prosessin luotettavuus varmistetaan.

Samalla siirrytään asteittain kohti uusia eurooppalaisia standardituotteita.

5.2 Varttitase (15 minuutin taseselvitysjakso)

Eurooppalaisella kauppapaikalla kaupankäyntijakso on 15 minuuttia ja hinta määräytyy kaupankäyntijaksokohtaisesti. Tehokkaasti toimivan kauppapaikan edellytys on, että säätöenergia voidaan käsitellä samassa aikayksikössä, kuin millä taseselvitys tehdään. Tästä syystä kauppapaikan käyttöönotto on perusteltua vasta varttitaseen käyttöönoton jälkeen.

Energiavirasto on vahvistanut varttitaseen käyttöönottopäiväksi 22.5.2023.

5.3 Tietojärjestelmämuutokset ja tiedonvaihto

Pohjoismaisen mFRR-energiamarkkinan ja varttitaseen käyttöönotto tukevat monilta osin eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottoa. Varttitaseen siirtymisen jälkeen on kuitenkin vielä muutettava tiettyjä mFRR-markkinoiden määrityksiä MARI-yhteensopiviksi, kuten suora-aktiivoinnin siirtyminen yhteiselle kauppapaikalle, sekä muutokset TSO-TSO-kauppojen selvityksessä.

Lisäksi eurooppalaiseen kauppapaikkaan siirtyminen edellyttää muutoksia kauppojen laskuttamisen käytäntöihin ja tiedonsiirtoon.

Osana hankkeen kehitysvaiheita Fingrid tulee myös uudistamaan tasehallintajärjestelmien käyttöliittymäkokonaisuutta. Tämä on tarpeen, jotta varttitaseen resoluution tuoma kasvava datamäärä olisi visuaalisesti helpommin käsiteltävissä. Käyttöliittymä uudistuksen määrittelytyö aloitettiin toukokuussa 2020. Tietojärjestelmän hankinta ja toteutus on arvioitu saatavan valmiiksi kesään 2022 mennessä. Testaus ja käyttöönotto tehdään pohjoismaisen hankkeen mFRR-energiamarkkinan automaattisen käyttöjakson aikana kesän 2022 ja talven 2023 aikana.

5.4 Yhteensopivuustestit

Ennen kauppapaikan käyttöönottoa, jokaisen siirtoverkonhaltijan tulee tehdä MARI-kauppapaikan kanssa yhteensopivuustestit. Yhteensopivuustestien tarkka aikataulu riippuu muiden eurooppalaisten siirtoverkonhaltijoiden aikataulusta. Pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden on tarkoitus tehdä yhteensopivuustestit samanaikaisesti.

Liitynnät ja yhteensopivuustestit kauppapaikalle tehdään varttitaseen käyttöönoton jälkeen MARI-määritysten ja kauppapaikan ylläpitäjän kanssa toteutustavasta ja aikataulusta sopien.

5.5 Kansallisten mFRR ehtojen ja edellytysten päivitys

Kauppapaikan käyttöönotto vaatii EBGL artiklan 18 mukaisen viranomaishyväksynnän ehtoista ja edellytyksistä manuaalisen taajuuden palautusreservin toimittajalle.

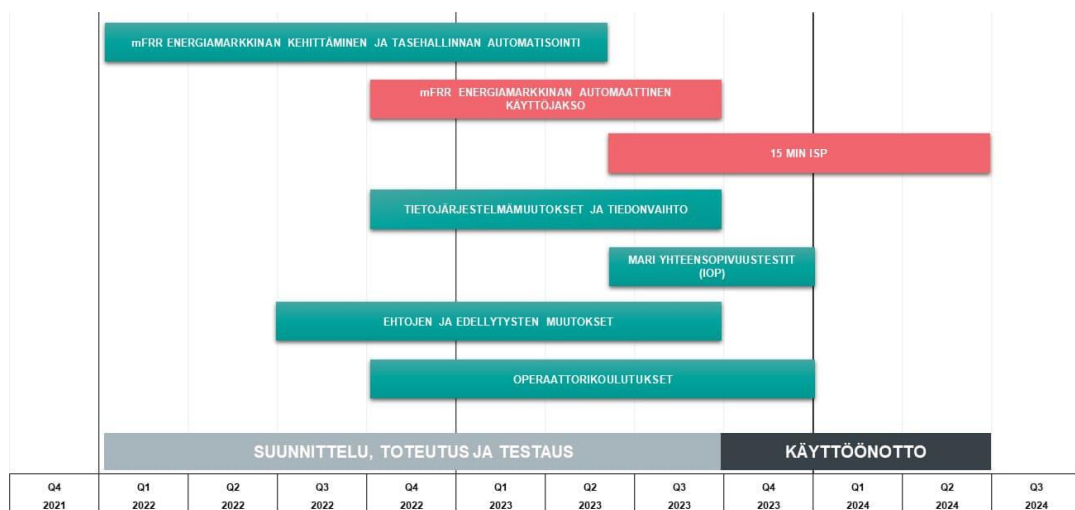
Tasehallinnan kehitys vaatii säännöllisiä muutoksia ja päivitykset toteutetaan vaiheittain tasehallinnan eri vaiheissa ja markkinapaikkojen käyttöönoton myötä.

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton vaatimat muutokset päivitetään ehtoihin ja edellytyksiin siten, että julkinen kuuleminen käynnistyy Q4/2022 aikana ja Energiavirastolle toimitetaan vahvistettavaksi Q1/2023 aikana.

5.6 Valvomo-operaattoreiden koulutus

Siirtyminen pohjoismaisista mFRR energiamarkkinoista eurooppalaiselle kauppapaikalle edellyttää myös uusien rutiinien käyttöönottoa siirtoverkonhaltijoiden valvomoissa.

Käyttötoiminnan näkökulmasta on myös tärkeää saada kokemuksia varttitaseen tuomista vaikutuksista ja kouluttaa operaattoreita, ennen kuin seuraava iso muutos markkinoiden muutoksista otetaan käyttöön.

KUVA 1 MARI:N KÄYTTÖÖNOTTOSUUNNITELMA

6 Vaikutukset viereisiin markkinoihin

Suomen sähköjärjestelmä on suoraan yhteydessä Viron, Ruotsin, Norjan ja Venäjän sähköjärjestelmiin. Lisäksi Tanskan DK2-tarjousalue on osa pohjoismaista synkronijärjestelmää, kuten Suomikin. Ne EU/EEA-maat, jotka ovat suorassa yhteydessä Suomen sähköjärjestelmään tai osa pohjoismaista synkronijärjestelmää, otetaan huomioon vaikutusten arvioinnissa. Vaikutuksia Venäjän markkinoihin ei käsitellä.

Virolla on vapautus kauppapaikan käyttöönotosta, kunnes Baltian maat liittyvät Manner- Euroopan synkronijärjestelmään. Tämä tapahtuu poikkeushakemuksen

päättymisen jälkeen (arviolta vuonna 2025). Ruotsin, Norjan ja Tanskan siirtoverkonhaltijat suunnittelevat hakevansa poikkeusta eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottoaikataululle 24.7.2024 saakka (sama kuin Suomessa). Olettaen että kyseisten maiden ja Suomen poikkeuspyynnöt hyväksytään, kaupankäynti pysyy koko poikkeuksen keston ajan samana eikä vaikutuksia ole viereisiin markkinoihin. Fingridin hakemalla poikkeuksella ei ole vaikutuksia muihin viereisiin markkinoihin.

Jos viereisillä markkinoilla (Ruotsi, Norja ja Tanska) kuitenkin otettaisiin käyttöön eurooppalainen markkinapaikka 24.7.2022, ajaututtaisiin tilanteeseen, jossa Suomessa ja viereisillä markkinoilla olisi käytössä eri kauppapaikat. Verrannollinen tilanne olisi myös se, että Suomessa otetaan eurooppalainen kauppapaikka käyttöön aikaisemmin kuin viereisillä markkinoilla, kuten tulee käymään Suomen ja Viron välillä poikkeuksen päättymisen jälkeen ennen Baltian maiden synkronointia Manner-Euroopan synkronijärjestelmään. Tällöin kauppapaikkaa käyttävien ja ei-käyttävien tarjousalueiden välinen kauppa ei olisi mahdollista tasehallintamarkkinoilla.

7 Mahdolliset riskit tasehallintamarkkinoiden yhdistämiselle Euroopassa

Suomelle ajankohtaiset tasehallintamarkkinat, joita ollaan yhdistämässä Eurooppaan, ovat manuaalisesti (mFRR) ja automaattisesti (aFRR) aktivoitavien taajuuden palautusreservien energiamarkkinat. Eurooppalaiset kaupankäyntipaikat näille markkinoille ovat MARI (mFRR) ja PICASSO (aFRR).

Suomen maantieteellisestä sijainnista johtuen muiden maiden välinen kauppa ei siirry Suomen sähköjärjestelmän kautta ja siten Fingridin myöhäisempi liittyminen eurooppalaiselle kauppapaikalle ei aiheuta riskiä tasehallintamarkkinoiden yhdistämiselle Euroopassa.

8 Kauppapaikan täytäntöönpanosta johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen

Siirryttäessä tunnista 15 minuutin toimintaikkunaan vaaditaan tasehallinnalta automatisointia, tietojärjestelmien kehitystä ja prosessien uusimista, sillä operaattorit tekevät nykyisin kaikki tasehallinnan toimenpiteet manuaalisesti kaikissa pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden valvomoissa. Käytännössä se kasvattaa tiedon hallintaa nelinkertaisesti ja vaatimuksia päätöksenteon nopeudelle.

Tietojärjestelmien käyttöönottoon liittyy aina riskejä ja niitä tulee testata riittävästi ennen varsinaista käyttöönottoa.

Fingrid testaa automatisoitua mFRR-energiamarkkinaa jo ennen varsinaista siirtymistä varttitaseeseen, jotta tasehallintamarkkinoiden toimivuus voidaan taata eikä toisaalta vaaranneta käyttövarmuutta. Tarvittaessa tietojärjestelmiä kehitetään ja koko prosessin luotettavuus varmistetaan.

Varttitaseen käyttöönoton jälkeen pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat varmistavat, että automatisoitu tasehallintaprosessi toimii moitteettomasti, jotta eurooppalainen kauppapaikka voidaan turvallisesti ottaa käyttöön.

Eurooppalaisen kauppapaikan lykkäämisestä sen sijaan ei aiheudu riskejä käyttövarmuudelle, sillä se lisää aikaa tietojärjestelmien käyttöönotolle ja niiden testaamiselle ja takaa turvallisen käyttöönoton.

9 Kauppapaikan täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet

Maaliskuussa 2018 pohjoismaiset kantaverkkoyhtiöt allekirjoittivat yhteistyösopimuksen, jossa on määritelty periaatteet pohjoismaisen tasehallinnan kehitykselle ja käytölle. Yhteistyösopimuksen tuloksena käynnistettiin NBM-hanke, jonka tarkoituksena on varmistaa tehokas ja turvallinen muutos kohti puhdasta ja yhtenäistä eurooppalaista sähkömarkkinaa.

NBM-hankkeessa siirrytään 15 minuutin tuotteeseen ja otetaan käyttöön standardituotteelle määriteltyjä ominaisuuksia, jotka mahdollistavat reservitoimittajalle kattavammat tarjousmahdollisuudet. NBM-hankkeessa otetaan yhteisellä kauppapaikalla käyttöön vain mFRR IF:ssä määritelty ajastettu aktivointi. Suora aktivointi hoituu NBM-hankkeessa TSO:iden omissa järjestelmissä. Asteittaisella kehitystyöllä muokataan Fingridin järjestelmiä yhteensopivaksi myös yhteisen eurooppalaisen kauppapaikan suoraa aktivointia varten, mikä edellyttää mm. kyvykkyyttä käsitellä suoraan aktivointiin liittyviä minuuttiresoluution rajasiirtosuunnitelmia.

10 Kauppapaikan täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjoustop ja uusiutuvien energialähteiden osalta

Kauppapaikan käyttöönoton myöhästyminen ei itsessään aiheuta syrjintää tai vaikutuksia kilpailuun kysyntäjoustop tai uusiutuvan energiantuotannon osalta suomalaisten ja eurooppalaisten toimijoiden välille. Pohjoismaisten sähkömarkkinatoimijoiden kilpailutilanteeseen kuitenkin vaikutettaisiin negatiivisesti, jos Suomi erityisesti pohjoismaisista markkinoista.

Fingridillä on käytössä teknologianeutraalit ehdot ja edellytykset markkinoille osallistumiselle, joten eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton siirtyminen ei vaikuta syrjivästi ja kilpailullisesti kysyntäjoustop ja uusiutuvien energialähteiden osallistumiseen markkinoille. Myöhäinen liittyminen eurooppalaisille tasehallintamarkkinoille saattaa heikentää suomalaisten markkinatoimijoiden mahdollisuutta kartuttaa kokemusta uudella markkinalla ja markkinapaikalla toimimisesta.

11 Vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin

11.1 Vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen

Tunnistetut vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen olettaen, että vartittase on otettu käyttöön, liittyvät tasehallintamarkkinoiden toimintaan.

Jos Suomi olisi ainoa Pohjoismaa, jossa eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotto toteutuisi tasehallinnan suuntaviivan mukaisessa aikataulussa, eurooppalainen kauppapaikka otettaisiin käyttöön ainoastaan Suomen tarjousalueella. Tämä tarkoittaisi sitä, että suomalaiset markkinaosapuolet voisivat kilpailla pelkästään keskenään ja säätötuotteiden aktivointi olisi mahdollista vain Suomen tarjousalueelta. Tällöin markkinoiden kokonaistarjonta todennäköisesti laskisi ja hinnat nousisivat, koska rajat ylittävän sähkökaupan mahdollisuudet vähenisivät, mikä olisi omiaan heikentämään yleistä taloudellista tehokkuutta. Koska Suomi ei ole suoraan liittynyt Manner-Euroopan sähköjärjestelmään, eurooppalaisen markkinapaikan

käyttöön otosta ei olisi hyötyä siihen saakka, kunnes maat, joihin Suomen sähköjärjestelmä on liittynyt (kuten Ruotsi, Tanska ja Baltian maat), ottavat eurooppalaisen kauppapaikan käyttöön.

Jos Suomi ainoana Pohjoismaana ottaisi eurooppalaisen kauppapaikan käyttöön tasehallinnan suuntaviivan mukaisessa aikataulussa, säädestä aiheutuvat kustannukset todennäköisesti kasvaisivat, mikä puolestaan vähentäisi aikaisen käyttöönoton kustannushyötyjä, jotka perustuvat yhteiseen eurooppalaiseen markkinaan.

11.2 Vaikutukset älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotolla on tunnistettu olevan vain vähäisiä vaikutuksia älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin olettaen, että eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton edellytyksenä oleva varttitase ja 15 minuutin kaupankäyntijakso on otettu käyttöön suunnitellusti.

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton edellytyksillä on vaikutusta pienten, joustoon kykenevien kohteiden osallistumiseen sähkömarkkinoille. Kaupankäyntijakson lyhentyessä pienet kohteet ovat kyvykkäämpiä osallistumaan sähkömarkkinoille, koska markkinoille osallistumisen kynnys alenee lyhyemmän sitoutumisajan vuoksi. Toisaalta samat hyödyt saadaan alentamalla sähkömarkkinoiden minimitarjouskokoja. Pohjoismaisilla tasehallintamarkkinoilla 15 minuutin tuotteet ja eurooppalaisen kauppapaikan minimitarjouskoot otetaan käyttöön jo ennen eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönottoa.

12 Vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille

Suomessa myönnetyllä poikkeuksella ottaa eurooppalainen kauppapaikka käyttöön vasta vuonna 2024 ei ole suoranaisia vaikutuksia muihin suunnittelualueisiin kuin Suomen viereisiin markkinoihin, joita arvioitiin kappaleessa 6. Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton lykkääminen luonnollisesti viivästyttää Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessia, muttei suoranaisesti vaikuta tähän yhdistämisprosessiin niin kauan kuin Suomen viereisiä markkinoita ei ole vielä liitetty eurooppalaiseen kauppapaikkaan.”

Energiaviraston julkinen kuuleminen

Energiavirasto järjesti julkisen kuulemisen Fingridin poikkeamishakemuksesta ehdoista, johon saapui kaksi lausuntoa. Lausunnon toimittivat Energiateollisuus ry (jäljempänä myös ET) ja Suomen sähkökäyttäjät ry (EIFI) (jäljempänä myös EIFI).

Energiateollisuus ry:n lausunto

Energiateollisuus toteaa lausunnossaan seuraavaa:

- Energiateollisuus kannattaa Fingridin ehdotusta liittyä MARI-kauppapaikalle 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton jälkeen
- Energiateollisuus kannattaa, että käyttöönotto MARI-kauppapaikalle tapahtuu samanaikaisesti muiden Pohjoismaiden kanssa. Eroavan aikainen siirtyminen kauppapaikoille aiheuttaa kansallisen markkinasaarekkeen ja nykyisin

saavutetut hyödyt markkinoilta hävitetään. Energiateollisuus yhtyy Fingridin näkemykseen, että hyödyt MARI- -kauppapaikoista saavutetaan vasta, kun muut Pohjoismaat liittyvät samanaikaisesti kauppapaikalle. Tämä siksi, ettei Suomella ole suoraa siirtoyhteyttä Keski-Eurooppaan, jossa lähimmät rinnakkaismarkkinat voisivat olla käytössä.

- Energiateollisuus ry pitää perusteltuna myöntää poikkeus kauppapaikan käyttöönotolle ja käytölle Fingridin esityksen mukaisesti viimeistään 24.7.2024. Energiateollisuus ry korostaa kuitenkin, että kauppapaikka tulee tämän siirtymän puitteissa saada nopeasti yhteispohjoismaisesti käyttöön

Suomen sähkökäyttäjät ry (ELFi):n lausunto

ELFi toteaa lausunnossaan seuraavaa:

- ELFi ei vastusta Fingridin ehdottamaa derogaatiopyyntöä MARI-kauppapaikan osalta
- ELFi pitää tärkeänä yhdenaikaista siirtymistä MARI- ja kauppapaikalle erityisesti Ruotsin kanssa yhteisen markkinan säilymisen vuoksi
- Siirtyminen eriaikaisesti muiden pohjoismaiden kanssa MARI-kauppapaikalle aiheuttaa Suomen sähkökäyttäjien mukaan vakavan markkinavääristymän, joka voisi ajaa markkinat tilaan, jossa markkina konsentroituisi yhden toimijan hallittavaksi

Energiaviraston lisäselvityspyyntö Fingridille

Energiavirasto lähetti tutustuttuaan Fingridin hakemukseen sekä sille toimitettuihin lausuntoihin Fingridille 12.4.2022 tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 62(6) mukaisen lisätietopyynnön.

Lisätietopyynnössä Energiavirasto pyysi Fingridiltä lisäselvitystä seuraavista asioista:

"1. Fingrid toteaa MARI poikkeamishakemuksen kappaleessa 4:

"Käyttöönottoaikatauluun vaikuttaa oleellisesti myös varttitaseen käyttöönotto, sillä eurooppalaisella markkinapaikalla kaupankäyntijakso on 15 minuuttia."

Energiavirasto pyytää Fingridiä selvittämään, voiko Fingrid liittyä ja käyttää MARI ja PICASSO kaupankäyntialustoja poikkeamishakemuksissa esitetyissä aikatauluissa Suomen kansallisen 15 minuutin taseselvitysjakson kansallisen käyttöönoton myötä? Mikäli vastaus on kielteinen, Energiavirasto pyytää Fingridiä esittämään, mitä muita kehitystoimenpiteitä 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton kansallisen toteutuksen lisäksi tarvitaan MARI ja PICASSO kaupankäyntialustoihin liittymisen ja niiden käytön onnistumiseksi.

2. Tasehallinnan -suuntaviivojen artiklan 62(5)(c) mukaisesti:

5. Poikkeuspyyntöön on sisällyttävä seuraavat tiedot:

...

c) yksityiskohtainen suunnitelma ja aikataulu, jossa määritellään, kuinka tämän asetuksen kyseessä olevia säännöksiä käsitellään ja niiden täytäntöönpano varmistetaan poikkeuksen soveltamisajan päättymisen jälkeen;

- Energiavirasto pyytää Fingridä selvittämään, millä toimenpiteillä Fingrid varmistaa onnistuneet MARI ja PICASSO kaupankäyntialustoille liittymiset ja käytön aloittamiset poikkeamisjakson päättymiseen mennessä, jos Energiavirasto myötää poikkeukset Fingridin poikkeamishakemusten mukaisesti?
- Energiavirasto pyytää poikkeamishakemusten kappaleiden 5 käyttöönottoaikataulujen tarkentamista muotoon, josta on mahdollista seurata hankkeen edistymistä suhteutettuna projektien välivaiheisiin. Tarkennetussa aikataulussa tulee olla eriteltyinä projektien välivaiheet aikatauluineen.

3. Poikkeamishakemuksissa on useassa kohdassa otettu kantaa siihen, että poikkeus ei vaikuta juuri mihinkään, koska Suomen viereiset markkinat eivät ole myöskään siirtymässä käyttämään MARI ja PICASSO kauppapaikkoja Tasehallinnan -suuntaviivojen asettamassa aikataulussa. Energiavirasto korostaa, että poikkeamishakemus on kansallinen prosessi, jossa tarkastellaan kansallisista lähtökohdista vaikeuksia liittyä ja käyttää tai olla liittymättä ja käyttämättä kaupankäyntialustoja ottamatta kantaa, myönnetäänkö viereisillä tarjousalueille poikkeamislupaa vai ei. Energiavirasto pyytää Fingridiä laatimaan analyysin markkinoille liittymisen tai liittymättömyyden vaikutuksista olettamatta kaikkien viereisten alueiden saavan myönteistä poikkeamispäätöstä sekä esittämään sen perusteella perustellut näkemyksensä kauppapaikoille liittymisen tai liittymättömyyden vaikutuksista suhteessa kansalliseen, yhteispohjoismaiseen ja yhteiseurooppalaiseen tasesähkömarkkinaan.

4. Energiavirasto toteaa, että poikkeamishakemuksissa riskien esittely on epäselvää. Energiavirasto pyytää Fingridiä tekemään kattavan riskikartoituksen, jossa esitetään kootusti kaupankäyntialustojen käyttöönottoa sekä käyttöä estävät tai hidastavat riskit niiden vaikuttavuudet, todennäköisyydet sekä toimet, ajoilla riskeihin varaudutaan.

5. Fingrid toteaa poikkeamishakemusten kappaleissa 6:

MARI poikkeamishakemus:

”Jos viereisillä markkinoilla (Ruotsi, Norja ja Tanska) kuitenkin otettaisiin käyttöön eurooppalainen markkinapaikka 24.7.2022, ajauduttaisiin tilanteeseen, jossa Suomella ja viereisillä markkinoilla olisi käytössä eri kauppapaikat. Verrannollinen tilanne olisi myös se, että Suomessa otetaan eurooppalainen kauppapaikka käyttöön aikaisemmin kuin viereisillä markkinoilla, kuten tulee käymään Suomen ja Viron välillä poikkeuksen päättymisen jälkeen ennen Baltian maiden synkronointia Manner-Euroopan synkronijärjestelmään. Tällöin kauppapaikkaa käyttävien ja ei-käyttävien tarjousalueiden välinen kauppa ei olisi mahdollista tasehallintamarkkinoilla.”

PICASSO poikkeamishakemus:

”Jos viereisillä markkinoilla (Ruotsi, Norja ja Tanska) kuitenkin otettaisiin käyttöön eurooppalainen markkinapaikka aiemmin kuin Suomessa, ajaututtaisiin tilanteeseen, jossa Suomella ja viereisillä markkinoilla olisi käytössä erilaiset mekanismit automaattisen taajuuden palautusreservin energian tilaukselle ja hinnoittelulle. Verrannollinen tilanne olisi myös se, että Suomessa otetaan eurooppalainen kauppapaikka käyttöön aikaisemmin kuin viereisillä markkinoilla pohjoismaisella synkronialueella (ks. kappale 11).”

Energiavirasto pyytää lisätietoja, miksi viereisten markkinoiden kanssa eriaikainen Suomen liittyminen eurooppalaisille kaupankäyntialustoille tekisi mFRR markkinoilla kaupankäynnin mahdolliseksi, mutta aFRR markkinoilla kaupankäynnissä viereisillä markkinoilla olisi käytössä vain erilaiset mekanismit aFRR energian tilaukselle ja hinnoittelulle, mutta aFRR kaupankäynti ei olisi mahdollista?”

Fingridin lisäselvitys

Fingrid toimitti lisäselvityksensä Energiavirastolle 23.6.2022.

Lisäselvityksessä Fingrid totesi seuraavaa:

”1. 15 minuutin taseselvitysjakso

Suomen kansallisen 15 minuutin taseselvitysjakson käyttöönoton yhteydessä taseselvitys tehdään 15 minuutin aikajaksolle, mutta kuitenkin siten että tunnin sisällä jokaisella 15 minuutin taseselvitysajaksolla käytetään tasepoikkeamalle samaa hintaa.

MARI kauppapaikalla tasehallintaenergialle määritetään hinta erikseen jokaiselle 15 minuutin taseselvitysajaksolle. Vastaavasti PICASSO kaupankäyntialustalla hinta tasehallintaenergialle määritetään erikseen jokaiselle 4 sekunnin ajaksolle. Edellä mainituista MARI ja PICASSO kauppapaikoilla määräytyneistä tasehallintaenergiosta johdetaan erillisen menetelmän mukaisesti tasepoikkeaman hinta jokaiselle 15 minuutin taseselvitysajaksolle. Jos jokaisella 15 minuutin taseselvitysajaksolla käytetään tasepoikkeamalle eri hintaa, tulee myös markkinatoimijoille luoda mahdollisuudet käydä sähkökauppaa 15 minuutin markkinoilla, joilla on riittävä likviditeetti. Perusedellytyksenä MARI ja PICASSO kauppapaikkojen käyttöönotolle on vähintään 15 minuutin päivänsisäisten sähkömarkkinoiden käyttöönotto. Riittävän markkinoiden likviditeetin varmistamiseksi, tulee kaupankäynnin olla mahdollista myös rajat ylittävänä kaupankäyntinä.

2. Käyttöönottosuunnitelmat liittymisestä eurooppalaisille kauppapaikoille

2.1 MARI käyttöönottosuunnitelma

Fingrid on poikkeuspyyntöhakemuksessaan esittänyt eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönoton olevan mahdollista aikavälillä Q4/2023 – Q2/2024.

Eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotto on kiinteä osa pohjoismaista tasehallintahanketta ja tiekartta ja aikataulut on rakennettu portaittaisella

lähestymistavalla, jossa käyttöönotot on eroteltu vakautusjaksoilla ennen seuraavaa välitavoitetta.

Pohjoismainen mFRR-energiamarkkina on edellytys uuden pohjoismaisen tasehallintamallin toteutumiselle. Sen aikataulu on tarkentunut ja käyttöönotto ajoittuu loka-marraskuuhun 2023. Pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat tekevät jatkoselvitystä varmistaakseen mFRR-energiamarkkinan käyttöönottopäivämäärän.

Fingrid aloitti tarvittavien tietojärjestelmien uudistamisen vuonna 2020 ja mFRR-energiamarkkinan osalta toteutus on arvioitu saatavan pääosin valmiiksi vuoden 2022 aikana ja kokonaan valmiiksi keväällä 2023. MARI-kauppapaikkaan liittyvät tietojärjestelmämuutokset toteutetaan tämän jälkeen siten, että MARI-kauppapaikan välinen yhteensopivuustestaus voidaan toteuttaa vuoden 2024 ensimmäisen puoliskon aikana.

Tietojärjestelmän testaus on jo aloitettu ja reservitoimittajille tuli mahdollisuus testata 15 minuutin resoluution tarjouksien jättämistä ja näiden aktivointia ajastetussa aktivoinnissa alkuvuonna 2022. Suoran aktivoinnin aktivointien testaaminen tulee mahdolliseksi alkusyksystä 2022. MARI-kauppapaikkaan liittyvät testit saadaan päätökseen mFRR-EAM-käyttöönoton jälkeen.

MARI-kauppapaikan käyttöönoton vuoksi Fingridin tulee joko itsenäisesti tai yhdessä synkronialueen muiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa valmistella, konsultoida sekä hyväksyttää viranomaisilla lainsäädännön vaatimia menetelmiä sekä ehtoja ja edellytyksiä reservitoimittajille sekä tasevastaaville, mm:

- Reservitoimittajan (mFRR) ehdot ja edellytykset
  - o Sidosryhmien kuuleminen vuoden 2023 toisen vuosineljänneksen aikana ja ehtojen ja edellytysten lähetys Energiavirastolle vahvistettavaksi vuoden 2023 kolmannen vuosineljänneksen aikana.
- Euroopan komission asetuksen (EU) 2017/2195 (Tasehallinnan suuntaviivat) 50 artiklan 3 kohdan sekä 51 artiklan 1 kohdan mukaiset ehdotukset yhteisistä selvityssäännöistä, joita sovelletaan suunniteltuihin energian vaihtoihin, sekä yhteisistä selvityssäännöistä, joita sovelletaan kaikkiin suunnittelemissaan energian vaihtoihin synkronialueella.
  - o Pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat ovat aloittaneet työn menetelmän täydentämiseksi ja menetelmän muutostarpeita on esitelty sidosryhmille. Menetelmän valmistelun aikataulu tarkentuu syksyn 2022 aikana.
- Fingrid Oyj:n yleiset taseselvityksen ehdot

Yksityiskohtaisempi käyttöönottosuunnitelma on esitetty Liitteessä 1 "MARI-käyttöönottosuunnitelma"

3. Liittymisen tai liittymättömyyden vaikutukset

Pohjoismaiseen synkronijärjestelmään kuuluvat Suomen, Ruotsin ja Norjan sähköjärjestelmät sekä Tanskan DK2-tarjousalue. Pohjoismainen synkronijärjestelmä on tasasähköyhteyksien kautta liittynyt Manner-Euroopan synkronijärjestelmään sekä

Baltian maihin. Suomen sähköjärjestelmä on suoraan yhteydessä Ruotsin ja Norjan sähköjärjestelmiin sekä Estlink tasasähköyhteyden kautta Baltian sähköverkkoon.

Suomen viereisiä markkinoita ovat EU/EEA-maat Viro, Ruotsi ja Norja. Vaikutuksia näihin markkinoihin tarkastellaan poikkeamishakemuksessa. Viron osalta vaikutuksia ei tarkastella sillä, kuten poikkeamishakemuksessa on esitetty, Virolla on vapautus kauppapaikan käyttöönotosta kunnes Baltian maat liittyvät Manner-Euroopan synkronijärjestelmään. Tämän on suunniteltu tapahtuvan poikkeamishakemuksen päättymisen jälkeen (arviolta vuonna 2025).

Kansallisesta näkökulmasta Fingrid on suunnitellut liityntöjen eurooppalaisille kauppapaikoille tapahtuvan 24.7.2024 mennessä (katso edellä esitetyt aikataulut liityntöille). Liityntäaikatauluihin ovat vaikuttanut pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden yhteiset liityntä- ja käyttöönottosuunnitelmat, sillä pohjoismainen synkronialue on tällä hetkellä samaa taajuudensäätöaluetta ja eurooppalaisten kauppapaikojen käyttöönotto edellyttää nykyisen taajuudensäätöfilosofian muutosta ACE-mallin mukaiseksi. Liityntä eurooppalaisille kauppapaikoille edellyttää siis, että Suomen tarjousalue muodostaa oman taajuudensäätöalueen (ACE-mallin mukaisesti) ennen näiden eurooppalaisten kauppapaikkojen käyttöönottoa. Näiden muutosten takia Suomen tarjousalueen liittyminen eurooppalaisille kauppapaikoille edellyttää pohjoismaista yhteistyötä säätöfilosofian muuttamiseksi, jotta tekninen liityntä kauppapaikoille olisi mahdollista. Kansallinen tekninen valmius Suomen liitynnälle kauppapaikoille valmistuu tehdyn käyttöönottosuunnitelman mukaisesti 24.7.2024 mennessä.

Jos viereisillä markkinoilla (Ruotsi ja Norja) otettaisiin käyttöön eurooppalaiset kauppapaikat aiemmin kuin Suomessa, niin nämä maat joutuisivat tekemään ennen liityntää taajuudensäätöalueiden määrittelyn osalta samat tekniset muutokset (eli ACE-mallin käyttöönoton) kuin Suomessa eli jokainen tarjousalue muodostasi oman taajuudensäätöalueensa.

Mikäli Suomen viereiset markkinat aikovat ottavat käyttöön eurooppalaiset kauppapaikat suunniteltua (viimeistään 24.7 mennessä) nopeammassa aikataulussa, niin tämä aikataulumuutos edesauttaa Fingridiä myös aikaistamaan omaa aikatauluun liitynnälle ja eurooppalaisen kauppapaikan käyttöönotolle.

Poikkeamishakemuksessa on todettu: Jos viereisillä markkinoilla (Ruotsi ja Norja) kuitenkin otettaisiin käyttöön eurooppalainen markkinapaikka aiemmin kuin Suomessa, ajauduttaisiin tilanteeseen, jossa Suomella ja viereisillä markkinoilla olisi käytössä erilaiset mekanismit reservienergian tilaukselle ja hinnoittelulle. Kyseessä olisi kansallinen markkina. Verrannollinen tilanne olisi myös se, että Suomessa otetaan eurooppalainen kauppapaikka käyttöön aikaisemmin kuin viereisillä markkinoilla, sillä tällöinkin Suomen tarjousalue muodostaisi kansallisen markkinan.

Suomen tarjousalueen liittyminen yhteispohjoismaiseen ja yhteiseurooppalaiseen tasesähkömarkkinaan edellyttää, että siirtoyhteydet maiden välillä ovat käytettävissä kansallisten markkinoiden yhdistämiseen. Mikäli esim. Ruotsi ei ole mukana eurooppalaisella markkinapaikalla, niin Suomen tarjousalue muodostaa käytännössä kansallisen markkinan. Toisaalta, jos siirtoyhteydet Pohjoismaista Manner-Eurooppaan eivät ole käytettävissä eurooppalaisilla kauppapaikoilla, niin

ainoastaan yhteispohjoismaiset tasesähkötmarkkinat ovat mahdollisia tilanteessa, jossa pohjoismaiset siirtoyhteydet ovat käytettävissä eurooppalaisilla kauppapaikoilla.

4. Käyttöönottoa estävät ja hidastavat riskit sekä varautuminen riskeihin

Eurooppalaisten kauppapaikkojen käyttöönoton mahdollistamiseksi Fingridin on sekä toteutettava tietojärjestelmäuudistuksia että muutettava nykyistä toimintatapaan tehotasapainon ylläpitämiseksi sekä mahdollistettava 15 minuutin markkina-aikajakso. Vaikka Fingridin onkin mahdollista liittyä eurooppalaisille kauppapaikoille itsenäisesti, tulee käyttöönottoajankohtaa ja siihen liittyviä riskejä arvioitaessa ottaa huomioon mahdolliset kansantaloudelliset vaikutukset ja mahdollisuudet tasehallintaenergian kaupankäyntiin vierekkäisten alueiden kanssa. Ennen eurooppalaisille kauppapaikoille liittymistä tulee yhdessä muiden synkronialueiden siirtoverkonhaltijoiden kanssa valmistella ja hyväksyttää esimerkiksi säätöhinnan ja tasesähkön hinnoittelua koskevia menetelmiä. Tämän vuoksi Fingrid ei voi suunnitella liittymistä ainoastaan kansallisesta näkökulmasta, vaan arvioitaessa mahdollisia käyttöönottoon liittyviä riskejä, tulee huomioon ottaa myös tilanne synkronialueen muissa maissa.

MARI ja PICASSO kauppapaikkojen käyttöönottoon liittyvät tunnistetut riskit on esitetty liitteessä 3 "MARI ja PICASSO kauppapaikkojen käyttöönottoon liittyvät riskit ja korjaavat toimenpiteet"

5. Suomen liittymisen eurooppalaisille kauppapaikoille ilman fyysistä siirtoyhteyttä

Fingrid perusteli poikkeushakemuksissaan liittymättömyyden tai vierekkäisten alueiden eriaikaisen liittymisen vaikutuksia seuraavasti:

- MARI poikkeushakemuksessa Fingrid mainitsee, että eurooppalaista kaupapaikkaa käyttävien ja ei-käyttävien tarjousalueiden välinen kauppa ei ole mahdollista tasehallintamarkkinoilla.

Pohjoismaisilla siirtoverkonhaltijoilla on ollut yhteinen kaupapaikka ja yhteiset tasehallintamarkkinat mFRR säätöenergialle. Jos Suomi liittyisi eurooppalaiselle MARI kaupapaikalle ennen viereistä markkinaa, tässä tapauksessa ennen Ruotsia, johtaisi tämä tilanteeseen, jossa Suomi eriytyisi eurooppalaisella kaupapaikalla omaksi kaupankäyntialueeksi, eikä kaupankäynti pohjoismaisella mFRR tasehallintamarkkinalla olisi enää mahdollista. Tässä tilanteessa ilman fyysistä siirtoyhteyttä Keski-Eurooppaan, Suomella ei olisi mahdollista käydä kauppaa tasehallintaenergiasta minkään toisen maan kanssa. aFRR:n osalta pohjoismaissa ei ole olemassa energiamarkkinaa tasehallintaenergian tilaamiseksi, vaan energia tilataan kussakin maassa kullakin hetkellä ylläpidettävien aFRR kapasiteettien suhteessa. Koska aFRR energialle ei ole yhteistä pohjoismaista energiamarkkinaa, ei Suomen eriaikaisella liittymisellä Ruotsin kanssa ole samanlaisia taloudellisia vaikutuksia kuin eriaikaisella liittymisellä eurooppalaiselle mFRR kaupapaikalle. Tässä tilanteessa Suomessa vain mahdollistettaisiin aFRR energiamarkkina suomalaisille reservitoimittajille."

Asiaan liittyvä lainsäädäntö

Komission asetukset 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivista (jäljempänä myös tasehallinnan suuntaviivat)

Artiklan 20 (6.) mukaan kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään 30 kuukauden kuluttua manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähkön vaihdon eurooppalaisen kauppapaikan täytäntöönpanopuitteita koskevan ehdotuksen hyväksymisestä tai, jos kaikki siirtoverkonhaltijat esittävät eurooppalaisen kauppapaikan muuttamista koskevan ehdotuksen 5 kohdan mukaisesti, 12 kuukauden kuluttua eurooppalaisen kauppapaikan muuttamista koskevan ehdotuksen hyväksymisestä toteutettava ja otettava käyttöön manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähkön vaihdon eurooppalainen kauppapaikka, ja niiden on käytettävä eurooppalaista kauppapaikkaa

- a) kaikkia manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien standardituotteita koskevien tasesähkötarjousten esittämiseen;
- b) kaikkia manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien standardituotteita koskevilla tasesähkötarjouksilla käytävään kauppaan, lukuun ottamatta 29 artiklan 14 kohdan mukaisia ei käytettävissä olevia tarjouksia;
- c) pyrkiäkseen täyttämään kaikki manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähköä koskevat tarpeensa.

Artiklan 62(1.) mukaan Direktiivin 2009/72/EY 37 artiklan mukainen sääntelyviranomaisella voi siirtoverkonhaltijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan myöntää asianomaisille siirtoverkonhaltijoille poikkeuksen yhdestä tai useammasta tämän asetuksen säännöksestä 2–12 kohdan mukaisesti.

Artiklan 62(2.) mukaan siirtoverkonhaltija voi pyytää poikkeusta seuraavista vaatimuksista:

- d) 53 artiklan 1 kohdan mukainen taseselvitysjakson yhdenmukaistaminen.

Artiklan 62(4.) mukaan siirtoverkonhaltijoiden on esitettävä kirjallinen poikkeuspyyntö asianomaiselle sääntelyviranomaiselle viimeistään kuusi kuukautta ennen sen säännöksen soveltamisen alkamisajankohtaa, johon poikkeusta pyydetään.

Artiklan 62(5.) mukaan poikkeuspyyntöön on sisällyttävä seuraavat tiedot:

- a) säännökset, joista poikkeamista pyydetään;
- b) poikkeuksen pyydetty soveltamisaika;
- c) yksityiskohtainen suunnitelma ja aikataulu, jossa määritellään, kuinka tämän asetuksen kyseessä olevia säännöksiä käsitellään ja niiden täytäntöönpano varmistetaan poikkeuksen soveltamisajan päättymisen jälkeen;
- d) arviointi pyydetyn poikkeuksen vaikutuksista viereisiin markkinoihin;

e) arviointi pyydetyn poikkeuksen mahdollisesti aiheuttamista riskeistä tasehallintamarkkinoiden yhdistämiselle Euroopassa.

Artiklan 62(6.) mukaan Asianomaisen sääntelyviranomaisen on tehtävä poikkeuspyyntöä koskeva päätös kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se vastaanottaa pyynnön. Määräaikaa voidaan jatkaa ennen sen umpeutumista kolmella kuukaudella, jos asianomainen sääntelyviranomainen pyytää lisätietoja poikkeusta pyytäneeltä siirtoverkonhaltijalta. Lisäaika alkaa, kun täydelliset tiedot on vastaanotettu.

Artiklan 62(7) 7. Poikkeusta pyytäneen siirtoverkonhaltijan on toimitettava asianomaisen sääntelyviranomaisen mahdollisesti pyytämät lisätiedot kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä. Jos siirtoverkonhaltija ei toimita pyydettyjä tietoja määräajassa, poikkeuspyyntö on katsottava peruutetuksi, paitsi jos ennen määräajan umpeutumista: a) asianomainen sääntelyviranomainen päättää jatkaa määräaikaa.

Artiklan 62(8) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on poikkeuspyyntöä arvioidessaan tai ennen kuin se myöntää poikkeuksen omasta aloitteestaan otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

- a) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet;
- b) kyseisestä säännöksestä tai kyseisistä säännöksistä johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen;
- c) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet;
- d) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjouston ja uusiutuvien energialähteiden osalta;
- e) vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin;
- f) vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille.

Artiklan 62(9) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on annettava poikkeuspyyntöä tai sen omasta aloitteesta annettavaa poikkeusta koskeva perusteltu päätös. Jos asianomainen sääntelyviranomainen myöntää poikkeuksen, sen on määriteltävä poikkeuksen kesto. Poikkeus voidaan myöntää ainoastaan kerran enintään kahdeksi vuodeksi, lukuun ottamatta 2 kohdan c ja d alakohdassa tarkoitettuja poikkeuksia, jotka voidaan myöntää 1 päivään tammikuuta 2025 saakka.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta (myös sähkön sisämarkkinadirektiivi) 57 artiklan mukaan kunkin jäsenvaltion on

nimettävä yksi kansallinen sääntelyviranomaisen kansallisella tasolla, joka toteuttaa sähkön sisämarkkinadirektiivin 59 artiklan mukaiset tehtävät

Laki Energiavirastosta (870/2013)

Lain Energiavirastosta (870/2013) 1 §:n 2 momentin mukaan Energiavirasto hoitaa kansalliselle sääntelyviranomaiselle kuuluvat tehtävät, joista säädetään:

3) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944, jäljempänä *sähkömarkkinadirektiivi*, nojalla annetuissa delegoiduissa säädöksissä.

Perustelut

Tasehallinnan suuntaviivojen artikla 20(6) edellyttää, että kaikkien siirtoverkonhaltijoiden on viimeistään 30 kuukauden kuluttua manuaalisesti aktivoitavien taajuuden palautusreservien tasesähkön vaihdon eurooppalaisen kauppapaikan ehdotuksen hyväksymisestä otettava käyttöön kauppapaikka, ja niiden on käytettävä eurooppalaista kauppapaikkaa.

Tasehallinnan suuntaviivojen artiklan 62 mukaan Direktiivin 2009/72/EY 37 artiklan mukainen sääntelyviranomaisen voi siirtoverkonhaltijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan myöntää asianomaisille siirtoverkonhaltijoille poikkeuksen yhdestä tai useammasta tämän asetuksen säännöksestä 2–12 kohdan mukaisesti. Artiklan 62(2(a)) mukaan poikkeus voidaan myöntää artiklan 20(6) kohdan mukaisille yhteiseurooppalaiselle tasesähkön kauppapaikan liittynälle ja käytölle.

Fingrid on 14.1.2022 toimittanut Energiavirastolle hakemuksen, jossa se on pyytänyt mahdollisuutta poiketa tasehallinnan suuntaviivojen 20(6) artiklan mukaisesta määräpäivistä 24.7.2024 asti. Tasehallinnan suuntaviivojen 62(9) mukaan poikkeuslupa voidaan myöntää ainoastaan kerran enintään kahdeksi vuodeksi. ACER päätöksen (ACER Decision 03-2020 on the Implementation framework for mFRR Platform 24.1.2020) määrittelee MARI kaupankäyntipaikan käyttöönoton ja käytön päivämääräksi 24.7.2022. Edellä mainitun perusteella kansallinen sääntelyviranomaisen voi päätöksellään myöntää poikkeuksen enintään 24.7.2024 asti.

Tasehallinnan suuntaviivojen artikla 62(8) mukaan asianomaisen sääntelyviranomaisen on poikkeuspyyntöä arvioidessaan tai ennen kuin se myöntää poikkeuksen omasta aloitteestaan otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

- a) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet;
- b) kyseisestä säännöksestä tai kyseisistä säännöksistä johtuvat riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen;
- c) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet;
- d) kyseisen säännöksen tai kyseisten säännösten täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja

kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosa-puolten kanssa, erityisesti kysyntäjoustopuolteen ja uusiutuvien energialähteiden osalta;

e) vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin;

f) vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille.

Energiavirasto on tutustunut Fingridin hakemukseen ja muuhun samaansa selvitukseen. Fingrid on perustellut hakemustaan mm. seuraavilla seikoilla:

Säännösten täytäntöönpanoon liittyvät vaikeudet

Fingrid on poikkeamishakemuksessaan vedonnut MARI kauppapaikan liittymälle ja käyttöönotolle riippuvaisiin projekteihin ja hankkeisiin, jotka vaikuttavat oleellisesti kauppapaikan käyttöönottoon. Näitä ovat muun muassa sidokset 15 kaupankäyntijakson toteutus, muiden pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden liittymän ja käytön toteutusaikataulu, fyysiset siirtoyhteydet Keski-Eurooppaan, pohjoismainen LFC-blokki, omien kansallisten projektien toteutusaikataulut.

Energiavirasto korostaa derogaatioprosessin olevan kansallinen ja näin ollen tarkastelee sitä ensisijaisesti kansallisista näkökulmista, vaikka kauppapaikan tosiasialliseen käyttöönottoon vaikuttaa muiden pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden tekeminen tai tekemättä jättäminen kauppapaikan käyttöönoton mahdollistamiseksi osaltaan. Energiavirasto katsoo, että Fingridin on mahdollista toteuttaa kansallinen valmius kauppapaikalle liittymiseksi virastolle tiedoksi annetussa aikataulussa poikkeamisajan puitteissa, kun yhtäaikainen liittyminen kauppapaikalle tulee ajankohtaiseksi.

Riskit ja vaikutukset käyttövarmuuteen

Fingrid on poikkeamispyynnössään eritellyt riskejä ja vaikutuksia käyttövarmuuteen. Fingrid pitää tärkeänä tasehallinnan tietojärjestelmien uudistuksen automatisoitujen prosessien toimivuuden sekä valvomohenkilöstön riittävän koulutuksen varmistamista.

Energiavirasto tiedostaa tarpeen automatisoida valvomoprosesseja kasvavan tiedon määrän käsittelyn myötä. Virasto toteaa, että Fingridin esiintuomat seikat käyttövarmuuden kannalta on tarpeen huomioida kauppapaikan käyttöönotossa. Energiavirasto katsoo saadun selvityksen pohjalta Fingridillä olevan valmius toteuttaa esitetyn aikataulun mukainen käyttöönotto MARI-kauppapaikalle siten, että käyttövarmuuteen liittyvät seikat on uskottavasti huomioitu.

Täytäntöönpanon helpottamiseksi toteutetut toimet

Fingridin esityksen mukaan hankkeessa on otettu askelia MARI-kauppapaikan liittymää ja käyttöä kohden, mutta samalla Energiavirasto toteaa toteutuksen olevan monelta osin kesken.

Energiavirasto on tutustunut selvitykseen ja toteaa, että viivästyksistä huolimatta projekti etenee niiltä osin kuin sen eteenpäin vieminen on Fingridin käsissä suunnitelman mukaisesti, mitä Energiavirasto pitää tarkoituksenmukaisena.

Täytäntöönpanemattomuudesta aiheutuvat vaikutukset suhteessa syrjimättömyyteen ja kilpailuun muiden eurooppalaisten markkinaosapuolten kanssa, erityisesti kysyntäjoustop ja uusiutuvien energialähteiden osalta

Fingrid toteaa poikkeamishakemuksessaan, ettei kauppapaikan käytön myöhästyminen aiheuta syrjintää tai vaikuta kilpailuun kysyntäjoustop tai uusiutuvien energialähteiden osalta Suomalaisten tai Eurooppalaisten toimijoiden välillä. Myöhäinen liittyminen MARI-kauppapaikalle saattaa vaikuttaa negatiivisesti kaikkien kansallisten toimijoiden mahdollisuuksiin kartuttaa kokemuksia uusilla markkinoilla.

Energiavirasto katsoo, että kauppapaikan käyttöönoton myöhästyminen ei aiheuttaisi syrjintää kysyntäjoustop ja uusiutuvien energialähteiden osalta. Energiavirasto toteaa, että vaikutukset kaikkiin markkinaosapuoliin yhtälailla riippuvat markkinoiden laajuudesta. Virasto katsoo, että jos muut pohjoismaat ottaisivat MARI-kauppapaikan käyttöön aiemmin ja Suomi eriytyisi kansalliseksi markkinakseen, niin kaikki suomalaiset markkinatoimijat mukaan lukien kysyntäjoustop ja uusiutuvien energialähteiden toimittajat joutuisivat kilpailullisesti eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin pohjoismaisiin markkinatoimijoihin.

Vaikutukset yleiseen taloudelliseen tehokkuuteen ja älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin

Fingrid esittää taloudellisen tehokkuuden kärsivän liian aikaisessa tai liian myöhässä liittynässä ja käytössä MARI-kauppapaikalle. Suomella ei ole fyysisiä yhteyksiä Keski-Eurooppaan eikä siten mahdollisuuksia liittyä yhteiseurooppalaiselle kauppapaikalle, jos muut pohjoismaat, ennen kaikkea Ruotsi, liittyy ja käyttää kauppapaikkaa eri aikataulussa kuin Suomi. Vaikutukset markkinoiden eriytyessä näkyisivät markkinapaikan kokonaistarjonnan laskuna, mikä taas johtaisi kustannusten nousuun. Fingridin mukaan älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin vaikuttavat eniten 15 minuutin kaupankäyntituotteiden sekä pienempien minimitarjouskokojen käyttöönotolla, jotka on tarkoitus toteuttaa ennen kauppapaikalle liittymistä.

Energiavirasto toteaa taloudellisen tehokkuuden kärsivän eriytyneistä markkinoista. Virasto pitääkin tärkeänä, että Fingrid toteuttaa valmiuden liittyä MARI-kauppapaikalle esitetyn suunnitelman mukaisesti. Energiavirasto ei katso, että kauppapaikan käyttöönottamisella itsellään on vaikutuksia älykkääseen verkkoinfrastruktuuriin.

Vaikutukset muihin suunnittelualueisiin ja yleiset seuraukset Euroopan markkinoiden yhdistämisprosessille

Fingridin mukaan Fingridille myönnettävällä poikkeuksella ei ole vaikutuksia muihin suunnittelualueisiin, niin kauan kuin Suomen viereisiä

markkinoita ei ole liitetty MARI-kauppapaikalle. Pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat ovat suunnitelleet yhteistä käyttöönottoa. Fingridin mukaan Baltian maat liittyvät käyttämään kauppapaikkoja oletettavasti poikkeamishakemuksen päättymisen jälkeen vuoden 2025 aikana, Manner-Euroopan synkronijärjestelmään synkronoinnin jälkeen.

Energivirasto toteaa, ettei poikkeuksen myöntäminen vaikuta markkinoiden yhdistymiseen tai muiden suunnittelualueisiin, jos Pohjoismaiset siirtoverkonhaltijat toteuttavat suunnitelmiansa mukaisen yhteisen käyttöönoton MARI-kauppapaikalle.

Yhteenveto

Energivirasto on tutustunut Fingridin hakemukseen ja muuhun samaansa selvitukseen. Hakemustaan Fingrid on perustellut paitsi kansallisilla käyttöönottoimenpiteillä, mutta myös yhteispohjoismaisiin markkinoihin perustuvilla syillä.

Energivirasto näkee fyysisten siirtoyhteyksiin liittyvien esteiden olevan merkittävä tekijä kauppapaikan liitynnän ja käytön kannalta kustannustehokkuutta tarkasteltaessa. Viraston pitää toisaalta tavoittelemisen arvoisena yhtäaikaista käyttöönottoa MARI-kauppapaikalle muiden pohjoismaisten siirtoverkonhaltijoiden kanssa. Jotuen muun muassa pohjoismaisten markkinoiden luonteesta ja toisaalta pitää yhtä tärkeänä liittyä MARI-kauppapaikalle mahdollisimman nopeasti, jotta markkinahyödyt voidaan liitynnän jälkeen saavuttaa täysimääräisesti. Viraston näkemyksen mukaan esitetyn toteutusaikataulun välitavoitteiden saavuttaminen aikataulussa on ensiarvoisen tärkeää, sillä ilman suunnitelluissa aikatauluissa pysymistä Fingrid ajautuu tilaan, jossa kauppapaikka ei ole käytössä poikkeuspyynnössä haetun tavarajaan mennessä.

Edellä mainituista syistä Energiavirasto myöntää Fingridille poikkeamisluvan MARI-kauppapaikan käyttöönotolle viimeistään 24.7.2024 mennessä.

Ratkaisu

Energivirasto myöntää Fingrid Oyj:lle poikkeamisluvan MARI-kauppapaikan liitynnälle ja käyttöönotolle viimeistään 24.7.2024 mennessä.

Päätöstä on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Sovelletut säännökset

Komission asetus 2017/2195 sähköjärjestelmän tasehallintaa koskevista suuntaviivista artiklat 20 ja 62

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/944 sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta artikla 57

Laki Energiavirastosta (870/2013) 1 § 3

Muutoksenhaku

Muutoksenhakua koskeva ohjeistus liitteenä 1.

Liitteet Liite 1. Valitusosoitus MAO

Jakelu Fingrid Oyj,
ACER,
Euroopan unionin komissio

VALITUSOSOITUS

Valitusoikeus hallintopäätöksestä

Energiaviraston antamaan hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) säädetään. Valituskelpoisella hallintopäätöksellä tarkoitetaan päätöstä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Hallintopäätökseen saa hakea muutosta valittamalla se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa ja se, jonka valitusoikeudesta laissa erikseen säädetään.

Valitusviranomainen

Valitusviranomainen Energiaviraston päätökseen on markkinaoikeus.

Valituksen tekeminen ja valitusaika

Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Jos tiedoksianto on toimitettu tavallisena tiedoksiantona postitse kirjeellä vastaanottajalle, katsotaan hänen saaneen asiasta tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Mikäli päätös annetaan hakijalle tiedoksi sähköisenä viestinä, päätös katsotaan annetuksi tiedoksi kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä. Jos päätös on postitettu saantitodistusta vastaan, vastaanottajan katsotaan saaneen asiasta tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksiantopäivää ei oteta lukuun.

Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä. Viranomaisen tietoon asian katsotaan tulleen kirjeen saapumispäivänä.

Kun valituksen tekemisen määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Valituksen tekemisestä säädetään lisäksi sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003). Määräaikojen laskemisesta säädetään säädettyjen määräaikain laskemisesta annetussa laissa (150/1930).

Valituksen sisältö

Valituksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan muutosta (*valituksen kohteena oleva päätös*);
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (*vaatimukset*);
- vaatimusten perustelut; sekä
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava valittajan nimi ja yhteystiedot. Jos puhevaltaa käyttää valittajan laillinen edustaja tai asiamies, myös tämän yhteystiedot on ilmoitettava. Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä tuomioistuimelle.

Valituksessa on ilmoitettava myös se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (*prosessiosoite*). Mikäli valittaja on ilmoittanut enemmän kuin yhden prosessiosoitteen, voi tuomioistuin valita, mihin ilmoitetuista osoitteista se toimittaa oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat.

Oikaisuvaatimuksen tekijä saa valittaessaan oikaisuvaatimuspäätöksestä esittää vaatimuksilleen uusia perusteluja. Hän saa esittää uuden vaatimuksen vain, jos se perustuu olosuhteiden muutokseen tai oikaisuvaatimuksen tekemisen määräajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä:

- valituksen kohteena oleva päätös valitusosoituksineen;
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta; sekä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.
- asiamiestä käytettäessä valtakirja, sen mukaan kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 32 §:ssä säädetään.

Valituskirjelmän toimittaminen valitusviranomaiselle

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajan kuluessa markkinaoikeuteen, jonka osoite on:

**Sörnäistenkatu 1
00580 HELSINKI**

faksi: 029 56 43314

sähköposti: markkinaoikeus@oikeus.fi

Valituskirjelmä voidaan toimittaa valitusviranomaiselle myös postitse.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Kun valituskirjelmä toimitetaan hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelun kautta, liitteet voi toimittaa skannattuna asiointipalvelussa tai kirjeitse. Kirjeitse toimitettaessa mainitse asiasta asiointipalvelun Viesti-kentässä.

Valituskirjelmän lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksu 2120 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä.